

o-stammen veelal begonnen zijn als aoristi, kunnen dan werkwoorden niet evenzeer als gebiedende wijs, als deelwoord, als optativus zijn ontsproten? En wat beteekent het voor den imperatief, het deelwoord, den optatief, dat het met die werkwoorden zoo is toegegaan? Vanuit deze vraagstelling hebben MEILLET en anderen de vooropstelling van den indicatief gecritiseerd <sup>5)</sup>, opmerkend dat de imperatief de *primaire modus* geweest is, wat in zekere talen ook door de morfologie wordt gesuggereerd. HJELMSLEV, in zijn *Principes de grammaire générale* <sup>6)</sup> dit overnemend zegt voorzichtig en ietwat vaag, dat in eenige talen althans de imperatief „de wezenlijke vorm van het werkwoord is”. Onjuist is, wat hij daarop laat volgen, dat de Deensche grammaticus PEDER SYV de eerste geweest zou zijn, die den imperatief aan het hoofd van het werkwoord plaatste. Dit komt in de zestiende eeuw reeds voor in SCALIGER de *causis linguae latinae*. <sup>7)</sup> Geen winst is het echter, om het HJELMSLEV den imperatief even absoluut aan het hoofd der wijzen te stellen als in de traditioneele grammatica de indicatief gestaan heeft. De morfologie pleit *somtijds* voor dien eersten rang, maar een tweede, scherpere synthesis levert de tegeninstantie: laat de beteekenis van den imperatief wel toe, dat hij zich met iederen werkwoordstam verbindt? Indien zekere stammen primair zijn aangewezen op een bepaalden tijdsvorm, zoo zullen wel niet alle stammen evenzeer op een imperatief zijn aangewezen, maar sommige wel op een indicatief, andere op een optatief, zoodat juist de strenge toepassing van het synthetisch gezichtspunt een aantal gevallen met primairen indicatief uit de algemeene critiek redt. <sup>8)</sup>

Dat de ontdekking van een affiniteit tusschen flectievorm en stambeteekenis begonnen is bij den tijdsvorm, zal wel komen, doordat bij deze de onregelmatigheid zoo in het oog springt. Fijnere observatie zal noodig zijn, om b.v. den oorsprong, of althans het oorsprongsgebied van optatief en andere modi te vinden of te vermoeden. Het materiaal, dat daartoe op grond van de methodische suggestie den doorslag zou kunnen geven, is nog niet bijeen. Wel hebben reeds WACKERNAGEL <sup>9)</sup> en MORRIS <sup>10)</sup> soortgelijke onderzoekingen bij de Latijnsche naamvallen geentameerd.